

Dokumentation från seminariedagen

”Evangelisk luthersk teologi i ny kontext”

i Vantörs kyrka den 9 mars 2016

Onsdagen den 9 mars var vi ca 80 personer som samlades en heldag i Vantörs kyrka för att lyssna och samtala under rubriken ”Evangelisk luthersk teologi i ny kontext”. Vi som samlades var ideella medarbetare, anställda medarbetare och förtroendevalda från sexton församlingar i Stockholms stift. Därutöver deltog en handfull personer från Stockholms stiftskansli och Kyrkokansliet i Uppsala. Dagen utgjorde Stockholms stifts avslutande del av det större Dela tro – dela livprojektet ”Evangelisk luthersk teologi i ny kontext” vars första två faser genomfördes under hösten 2015.

Detta dokument utgör tillsammans med materialet från de båda föreläsarna dokumentationen från seminariedagen. Mycket av det kloka och spännande, viktiga och intressanta som framkom under dagen ryms inte i denna dokumentation. Text dokumenterades inte de samtal som vi hade kring bibeltexter där vi frågade oss vilken bakomliggande tanke eller strategi Jesus hade med att tala och handla som han gör i de utdelade texterna (varje bord fick varsin egen text där Jesus agerar och talar). Materialet nedan utgör dokumentationen av de samtal som vid *tre olika tillfällen* fördes runt borden (fem till åtta personer per bord). Materialen är intressanta och kan vara värdefulla på flera sätt.

Den första delen **”Det viktigaste och omistliga med vårt evangeliskt lutherska arv”** ger en inblick och ögonblicksbild av vad vi som idag är engagerade i Svenska kyrkan i Stockholms stift uppfattar som det viktigaste och omistliga med vårt lutherska arv. Huruvida allt det som skrevs på lapparna verkligen kan betecknas som ”typiskt för en evangelisk luthersk kyrka” får andra bedöma. Detta är vad vi som var samlade tyckte och uttryckte där och då, och som sådant utgör det ett viktigt vittnesbörd och tidsdokument.

Den andra delen **”Från stagnation till innovation”** är tillsammans med den tredje delen **”Från självstyre och självtillräcklighet till samverkan”** inspirationskällor och tankeväckare. I ”Från stagnation till innovation” listas en mängd former av mer eller mindre nyskapande och innovativa arbetsformer och verksamheter. De många exemplen är uttryck för våra försök att vara kyrka i vår tid och på vår plats. Det vittnar om församlingarnas strävan att vara kyrka på ett sätt som är relevant för människor i våra församlingar, inklusive oss själva eftersom vi också är en del av församlingen. I ”Från självstyre och självtillräcklighet till samverkan” listas på liknande sätt en mängd olika former av samverkan och samarbete med såväl andra församlingar och kyrkor som med en stor mängd andra aktörer och goda krafter i samhället.

Församlingarna i vårt stift har mycket att lära och inspireras av från varandra. De båda långa listorna – först, nyskapande verksamheter och innovativa arbetsformer, följt av, exempel på samverkan och samarbeten – kan inspirera dig som läser och väcka idéer. Eftersom namnet på den aktuella församlingen i de flesta fall står inom parentes, blir det enkelt att ringa och mejla för att fråga vidare om det som väckt ditt intresse, din nyfikenhet. Låt oss lära av varandra, fråga, dela erfarenheter, hälsa på, göra studiebesök e t c.

Andreas Holmberg, stiftsadjunkt

Det viktigaste och omistliga med vårt evangeliskt lutherska arv

Under ca 15 minuter fick vi (ca 80 deltagare) samtala runt våra bord, 5-8 personer per grupp/bord. Samtalen kretsade kring följande tre frågor som delades ut till alla på lappar.

- **Märks det att den församling där du är med är en evangelisk luthersk kyrka? På vilket sätt?**
- **Vad är typiskt för en evangelisk luthersk kyrka?**
- **I vår församling, i vår kontext: vad är det viktigaste och omistliga med vårt evangeliskt lutherska arv? (post-it lappar)**

Apropå den tredje frågan uppmanades grupperna att på post-it lappar skriva ned det man tyckte var viktigast och omistligt med att vara en evangelisk luthersk kyrka. Lapparna sattes sedan upp på en utställningsskärm där de i all hast grupperades efter teman. Ett samtal i helgrupp följde på detta.

Lapparna samlades in och sparades och nedan utgör dokumentation av samtliga de lappar som sattes upp. Innehållet på lapparna har grupperats efter de teman som kan identifieras.

Delaktighet, medansvar, det allmänna prästadömet

Ett stort antal av lapparna handlar på olika sätt om delaktighet, allas gemensamma ansvar och det som kallas det allmänna prästadömet¹. Några av lapparna lyfter specifikt fram jämställdhet. Begreppet *det allmänna prästadömet* återkommer på påfallande många lappar.

Frivilliga ledare = allmänna prästadömet

Myndiggörande (allmänna prästadömet)

Lekmannainflytande

Demokrati

Allmänna prästadömet

Vi har mer ett eget ansvar för våra liv

Personlig kallelse

I Kristi frihet blir jag formad. I tro (religiösa motiv) blir jag social. Genom kallelsen.

Kyrkoval – alla kan bestämma

Allmänna prästadömet

Det allmänna prästadömet (ex fler ideella)

Det allmänna prästadömet

Allmänna prästadömet

Allmänna prästadömet: alla ska bidra, alla ska ta emot

Kvinnorna är jämställda

Luthers tid krävde av honom en patriarkal kyrka!! (Sankt Göran och draken) Idag måste vi bejaka den kvinnliga dialogen.

Kvinnorna är också präster numera

Synen på kvinnor och män som jämställda

Ämbetssyn, allmänna prästadömet, kvinnor som präster

Hela församlingen sjunger psalmer, inte bara prästen

---

¹ d v s att varje kristen i grunden har samma uppdrag som en präst: att i Jesu efterföljd tjäna Gud och sina medmänniskor. I Nationalencyklopedin beskrivs *det allmänna prästadömet* så här: ”en främst inom protestantisk teologi brukad term som innebär att alla döpta kristna är ”präster”. Denna åsikt från kyrkans första tid bygger på vissa nytestamentliga texter (1 Pet. 2:5–9, Upp. 1:6, 5:10, 20:6), som med anknytning till Gamla Testamentet (2 Mos. 19:6) kallar kyrkan, Guds folk, för ”ett heligt prästerskap”. Åsikten trängdes undan men återupplivades av 1500-talets reformatorer. Dessa polemiserade mot den medeltida föreställningen att prästämbetet var ett genom vigningen avskilt stånd med funktionen att medla mellan Gud och människor.”

Nåden

Ett återkommande tema är *nåden*.

Nåden och tron, ej prestation
Nåden
Nåden är gratis!
Vi tror inte folk kommer brinna i helvetet. Nåd!
Nåden allena
Nåden
Inget/ingen mellan människa och Gud
Vila i och lita på nåden
Nåden
”Syndig och rättfärdig” – nåden finns alltid

Bibeln

Ett antal lappar lyfter fram betydelsen av Bibeln och predikan.

Predikan
Ordets gudstjänst
Vi tycker att vi har en balanserad gudstjänst vad gäller ordet och nattvard
Bibeln
Bibelfokus
Predikan
Bibeln i centrum

Begriplighet och tolkning

Ett annat kluster av lappar hänger samman med de lappar som lyfter fram Bibeln. Det är lappar som lyfter fram allas möjlighet att tolka Bibeln. Här återfinns också lappar som betonar begriplighet som viktigt för en evangelisk luthersk kyrka.

Tolkning
Lutherskt – fri att tolka
Varje människa ska kunna tolka
Alla har rätt att tolka!
Tänk själv, tolka själv
Alla får tolka bibeln
Man kan läsa själv
Möjligheter att tolka
Tolka Bibeln
Begriplighet
Tala begripligt
Förståelse
Tala begripligt, möt människor där de är
”Avskalade” gudstjänster
Mer avskalat, kyrka och gudstjänst
Vi håller på med en kyrkohandbok
Överdriven tro att allt ska kunna förklaras. Mysteriet lite bortglömt

Frihet

En annat identifierat tema har med frihet och befrielse att göra.

Frihet genom Kristus
Inga regler
Evangelisk – hur ser min/vår befrielse ut? (nåden)
Friheten i Kristus
Frihet
Frihet – inga ”förhör”
Befrielse

Öppenhet och tillgänglighet

Ett annat återkommande tema är betydelsen av öppenhet och tillgänglighet.

Öppenhet
Öppet nattvardsbord och öppet dop
Tillgänglighet
Öppenhet mot samhället
Nattvarden för alla
Samhörighet och öppenhet
Tillgänglig
Alla är välkomna
Öppen för alla
Gudstjänst i vardag
Alla räknas
Folkligt
Öppen folkkyrka

Övriga

Nedan återges de lappar vars innehåll är svårt att sätta i samband med något av de identifierade teman.

Vi vet inte varför vi konfirmerar
Arbetsrätten gäller
Mycket organisation
Saft som vin
Vart tog Jesus kärleksbudskap vägen? Eros v. agape?
Det finns kunskap om Luther i den gudstjänstfirande församlingen.
Både och
Namnet – evangelisk luthersk kyrka – Svenska kyrkan
Vi stärker vår identitet som luthersk-evangelisk kyrka! Söker särart när vi är en kyrka bland andra!
Gud gör inte skillnad på heligt och ”profant”, kyrka + samhälle
Gudstjänst = allt man gör för medmänniskorna
Individuellt fokus i vår Svenska kyrka
Glädje
Renhet
Avskalade kyrkorum
Formen
Orgel!
Vilja till förändring och anpassning
Sakramentssyn
Det är en levande kyrka

Från stagnation till innovation

Efter en inledande input från Jonas Bromander fick vi under ca 20 minuter samtala kring följande:

Jonas pratar om en rörelse från stagnation till innovation. Berätta för varandra om sätt att arbeta eller verksamhet som ni tycker är annorlunda eller kanske nyskapande. Eller om verksamhet som ni förändrat och ”tänkt om” av det ena eller andra skälet. Vilka tankar och idéer ligger bakom det nya eller annorlunda sättet att arbeta?

Lapparna sattes sedan upp på utställningsskärmar och moderatorerna lyfte fram några exempel och bad respektive grupp att berätta mer om den innovativa verksamhet som lappen beskrev. Lapparna samlades in och sparades och nedan utgör dokumentation av de lappar som sattes upp. Innehållet på lapparna är inte sorterat eller tematiserat. I de flesta fall anges inom parentes i vilken församling verksamheten bedrivs. Tanken med att ange församling är att **du som tar del av denna dokumentation** ska ha möjlighet att kontakta den församling som har en verksamhet och innovation som du/ni vill veta mer om. Som framkom under dagen i Vantör har vi mycket att lära av varandra och utbyte av idéer, erfarenheter och studiebesök kan vara mycket värdefulla.

Mat och prat

Ungdomskväll med häng eller program

Söndagsskola

Filmmission (Botkyrka)

Vuxenkonfirmation inriktning integration (Botkyrka)

Ung gudstjänstvärd – barn från 7 år och uppåt gör allt som vuxna kyrkvårdar gör. De utbildas innan.
(Vantör)

Gudstjänst med alla, firas varje söndag. (Vantör)

Brunch för nyinflyttade två gånger per år. (Vantör)

Utveckling av konfirmandarbetet (Vantör m fl församlingar). Från veckoläsning:

- Till läger och upplevelsebaserat
- Till kortare tid
- Till projektkonf.tid (öppen grupp med möjlighet till konfirmation)

Präst på stan vissa fredagseftermiddagar i centrum (Vallentuna)

Liten filial i bostadsområde med stor inflyttning. (Vallentuna)

Frälskarkranskurser (Vallentuna)

Orgelmacka – en liten verksamhet som växt (Kungsholms kyrka)

QiGong och mindfulness (Vantör)

Omtänkt kyrkkaffe: (Vällingby)

- Smörgåsar till kaffet istället för kaffebröd
- Dukat på borden istället för kösystem
- Leder till lugnare stämning och mindre irritation över söndagsskolebarnen

Mingelfika efter söndagens gudstjänst inne i kyrkorummet (Sankt Mikael)

Interreligiöst café ”Fika för fred” (Botkyrka)

Familjefaddrar för att arbeta för integration (Botkyrka)

Mat och prat – lek för barnen, mat för alla, mässa (Botkyrka församling)

Spontankör – ”kom kl 9.30 så sjunger vi upp i gudstjänsten kl 11” (Botkyrka)

Musiklunch/orgellunch – tillfälle att lyssna till musik och äta lunch tillsammans (Hässelby)

Musikundervisning, musikskola (Hässelby och Vantör (på gång))

Skolkyrkoprojekt årskurs 7: (Sundbyberg)

- Nya pedagogiska utmaningar -> nya metoder
- Prata om känslor, identitet och roller

Internationell fest på nationaldagen 6 juni (Flemingsberg)

Schlagergudstjänst (Hässelby)

KomSamman – för barn och unga kl 14-17. I samverkan med Huddinge kommun. (Flemingsberg)

Söndagsskola (Vällingby)

Språk (inkluderande språk) Bemötande. Jobba med ett vi. (Vällingby)

Kvinnocafé (Vantör)

Pilgrimsvandring med Biv/Bis (barn i väntan/barn i start), med berättelser längs vägen (Botkyrka)

Nya, gemensam annonsering av gudstjänst i lokaltidningen (Södra sidan) för kyrkorna i tre församlingar längs tunnelbanans röda linje (Skärholmen, Botkyrka, Sankt Mikael)

Omvänt volontär- och frivilligarbete: ”Vad vill ni göra? Vad kan ni bidra med? (Västermalm)

Facebook: snabb och effektiv kommunikation som når utanför våra vanliga grupper. (Botkyrka)

Himmel och pannkaka: kort andakt med familjer med barn som brukar gå på öppna förskolan.
Därefter sopa och pannkakor. Mysig samvaro! Föräldrar och barn går hem mätta och nöjda.

Samarbeten med idrottsföreningar (Vantör)

Områdesmöten i Hagsätra (Vantör)

Gratis konfirmandalternativ (Vantör m fl)

Företagsnätverk med frukostmöten i kyrkan (Hässelby)

Nätverksträffar av olika slag (skola, företag, områdesmöten)

Promenadgrupp (efter önskemål från besökare) (Hässelby)

Spontanfotboll med ensamkommande flyktingbarn, tillsammans med Rågsveds IF (Vantör)

Fredagsmys för barnfamiljer och ungdomar: 15 – 18 – 24

Innebandytag med ungdomar (Hässelby)

Konstutställningar (Oscar)

”Tvätt och dusch” för den som behöver (Hässelby)

Närvaro av volontärer i kyrkan med språkkunskaper (Hässelby)

Frukostmingel (Hässelby)

Fler öppna mötesplatser har skapats. Framförallt ”kyrktorgshänget” där kaffeapparaten är mycket viktig (Vantör)

Språkcaféer (Österhaninge)

Drop in dop och drop in viglar (Österhaninge)

Besök i ”kyrklösa” områden i församlingen (Österhaninge)

Telemarketing gentemot föräldrar med nyfödda (Österhaninge)

Fotbollskonfirmation (Österhaninge)

Barn i väntan/Barn i start (BIV/BIS): (Botkyrka och Vantör?)

- för barn vars familjer sökt asyl och väntar på besked (BIV) eller vars familjer nyligen fått uppehållstillstånd (BIS)
- grupper med pedagogiskt program kring känslor och asylprocessen
- bl a roliga utflykter

Socialt företagande och coachande av arbetslösa (Katarina och Sollentuna)

Café Pärlan: (Botkyrka)

- Flera verksamheter integreras (äldre gänget och öppna förskolan)
- Tillgänglighet
- Öppen mötesplats

”Mötesplatsen”: ett diakonalt centrum där ”alla” är välkomna. Kaffe, samtal, gemenskap. (Botkyrka)

Fadderverksamhet: vi vill rusta ”nya svenskar” i att orientera sig, bli trygga, få nya vänner, livsmening, och sammanhang genom att erbjuda kunskap om Sveriges samhälle – och skapande verksamheter och festligheter. Toppenidé, men ingen kom... (Vårby Gård)

Relationsskapande bussutflykter: (Vantör)

- Riktad marknadsföring av bussutflykterna mot språkcaféer, SFI o s v
- Program under utflykten som skapar relationer och gemenskap mellan svenskar och nyanlända
- Stort inslag av ideella

Lördagsöppet (Botkyrka)

Frukostmingel i kyrkan en gång i månaden: (Hässelby)

- Inbjudan till många aktörer i stadsdelsförvaltningen och andra
- Syftar till att sprida information och till att bygga nätverk

Mat och pratgrupp: (Brännkyrka)

- Syrianer och svenskar träffas, pratar och lagar mat
- Fest på slutet av terminen
- Inventerar behov och resurser, bygger nätverk

Öppen förskola för dem som börjat jobba (Botkyrka)

Second hand för vuxna och barn med stor volontär närvaro (Hässelby)

Projektkör: övar tre bara gånger inför jul/påsk (Vantör)

Kommunikation: (flera församlingar bl a Vantör)

- Från annonser i tidningen (predikoturer) till nya kanaler med budskapsannonsering.
- Till sociala medier med kommunikationsstrategier som peppar övriga medarbetare att finnas i sociala medier.

Från självstyre och självtillräcklighet till samverkan

Efter en andra inledande input från Jonas Bromander fick vi under ca 15 minuter samtala kring följande:

Jonas pratar om en rörelse från självstyre/självföretag till samverkan med andra. Berätta för varandra om exempel på samverkan dels med andra församlingar/kyrkor, men också exempel på samverkan med andra goda krafter i samhället, andra aktörer. Dela framförallt exempel på nya eller okonventionella eller oväntade former för samverkan, nya samarbetspartners.

Några bord gavs möjlighet att berätta om nya och okonventionella samverkansformer. Lapparna samlades in och dokumenteras här nedan osorterade. I de fall lapparna inkluderade den informationen anges inom parentes vilken församling som prövar den aktuella samverkansformen.

Vi samverkar med IOGT-NTO, frikyrkan, Hela Människan och Röda korset. (Ett problem kan ibland vara ledningens rädsla för att släppa loss.)

Vi alla församlingar borde bilda en ”innovationsbank” där goda idéer samlas.

Guds hus i Fisksätra (Nacka)

Samverkan med hemtjänstaktörer. (Vantör) Men det kan vara problematiskt när alla dessa aktörer är privata. Blir vi en ”konkurrensfördel” för en/två av flera kommersiella aktörer genom att samverka med dem men inte med andra?

I vårt kontrakt samverkar vi kring: IT, kommunikation (församlingstidning), konfirmandkommunikation, fastighetsfrågor (Enskede-Årsta)

Samverkan med Rågsveds samhällsförening och IKANO exempelvis kring valborgsmässofirande och sportlovsaktiviteter (Vantör)

Samverkan med väktarna i Högdalens centrum (Vantör)

Samverkan med Rågsveds IF för att erbjuda ensamkommande flyktingar möjlighet att spela fotboll (Vantör)

Samverkan med organisationen ”Linje 17” mot främlingsfientlighet och för flyktningmottagande. (Vantör)

Samverkan med IKANO i Hagsätra angående utvecklingen av området. (Vantör)

Bryggan (dagcenter för hemlösa missbrukare) utgör ett samarbete med andra aktörer i samhället utanför kyrkans lokaler (Vantör)

Samverkan med stadsdelsförvaltningen kring ungdom (Vällingby och Hässelby)

Samverkan med kommun, skola, stadsmissionen och Equemeniakyrkan, bl a kring projektet ”vinternatt” (natthärbärge för hemlösa under vinternätter) och kring familjecentral. (Vällingby och Hässelby)

Samverkan med andra församlingar

Samarbete med Folkets hus

Närvaro på stadsdelsförvaltningens härbärge

Närvaro på ett ankomstboende och på ett evakueringsboende i samverkan med staden och Migrationsverket.

Samverkan med skola och med socialtjänst kring utsatta personer

Samverkan med ett transitboende, med IOGT-NTO, och frikyrkor. (Västermalm)

Fritids- och ungdomsgården (Vårby Gård)

Samverkan med ”I ♥ 143” (syftar på postnumret 143 xx) (Vårby Gård)

ABF (Vårby Gård)

Familjecentralen (Vårby Gård)

Socialtjänsten kring budgetrådgivning (Vårby Gård)

Biblioteket (Hässelby och Vårby Gård)

Ambassaderna

Vårdcentralen

Fria teatern

Refugees welcome (Västermalm och Vantör)

Cyklopen och med Högdaldens vänner (Vantör)

Möte en gång per termin med kommunens skuld- och budgetrådgivare eftersom vi möter samma människor

Pensionsföreningar

Samverkan med lokala butiker som sponsrar Ängskyrkans julbasar (Ängskyrkan)

Gula änglarna (Oscar)

Samverkar med Simrishamn för hjälparbete i Litauen (Oscar)

Hässelby och Vällingby samarbetar med gemensamma läger för ungdomar

Samverkan mellan oss, Röda korset och kanotföreningen på ett hem för ensamkommande (Tullinge)

Möjligheten att söka fonder från hela Stockholms stift

Utdelning av matkassar som vi gör ekumeniskt och i samverkan med ICA (Ängskyrkan)

”Vinternatt 2” som vi gör i samverkan med Hela Människan, Tumba pingstförsamling och Equmeniakyrkan (Ängskyrkan)

Syateljé med utbildning för människor som står långt ifrån arbetsmarknaden